

La nostra organització territorial local des d'una perspectiva jurídica i pràctica⁹

Xavier Forcadell i Esteller

*Coordinador general de la Diputació de Barcelona
Professor associat de Dret administratiu de la URV
Secretari municipal*

Bon dia a tothom: president del Consell Comarcal (i alcalde de Masquefa), tinent d'alcalde de la ciutat d'Igualada, altres càrrecs electes, professor Oliveras (president de la Societat Catalana de Geografia), professor Burgueño, companys i companyes. En primer lloc vull agrair al Consell Comarcal de l'Anoia i a l'Ajuntament d'Igualada, i molt en particular, al seu president i al seu alcalde, respectivament, l'acollida d'aquesta jornada. Una jornada que té una certa vocació de descentralització i que s'inscriu en el marc d'una col·laboració, ja antiga, entre la Diputació de Barcelona i l'Institut d'Estudis Catalans a través de la Societat Catalana de Geografia. Justament el que s'ha volgut –i veig que es consolida en aquest format– és teixir també una certa territorialització. Això ho podem fer a Barcelona, i està molt bé i omplim una sala i és fantàstic; però la gràcia és anar al territori, explicar-ho al territori, fer-hi participar el territori. I veus que quan vas al territori, l'any passat a Osona, aquest any a l'Anoia, també s'omple la sala; per tant, ens esperona a continuar-ho fent en aquesta línia de proximitat i descentralització.

Seguint el programa (imposa una mica més fer-ho després dels dos experts que he escoltat), a mi em pertoca centrar el tema de l'organització territorial des d'una perspectiva eminentment jurídica. Això, d'entrada, em genera una primera limitació d'ordre organitzatiu: se'm fa difícil entendre que l'organització territorial del país no s'afronti alhora des de la triple perspectiva: des de la planta –que ja s'ha fet–, des del règim jurídic i també des del finançament. I per tant, sovint, quan jo faig les explicacions intento fer-ho des de les tres vessants. Avui tinc la sort, i alhora la dificultat, que la primera vessant, la de la planta, ha estat brillantment tractada pels dos especialistes –és una opinió meua, però fundada– que més ho han treballat i que, per mi, són els més qualificats en

9. Transcripció de la ponència pronunciada.

la matèria. Jo ho faré, per tant, des d'una visió eminentment jurídica i també eminentment pràctica. El dret no es pot apartar de la realitat del dia a dia, i mirarem de donar-hi una mica de llum des d'aquesta perspectiva.

Faré una primera pinzellada des d'aquesta perspectiva jurídica per entendre –i ara s'hi referia el professor Burgueño– que la realitat a voltes és tossuda. Per més que nosaltres la intentem dibuixar, planificar, polititzar, institucionalitzar..., la realitat sempre s'acaba imposant. Després el dret sembla que hi vagi una mica darrere.

Permeteu-me fer una primera aproximació. Quan parlem de l'organització territorial del país parlem d'allò de la vegueria, del segle IX i X, però des de la perspectiva del Dret, no hi té gaire cosa a veure. Aquella era una vegueria amb finalitats moltes vegades vinculades amb l'ordre, amb la seguretat... Per tant, probablement allunyat una mica del Dret, i més vinculat a la defensa. Per tant, quan parlem de la vegueria històrica en termes institucionals hi ha algun punt de ficció.

Vaig avançant fins al 1714, fins a l'abolició de les nostres institucions. I també amb la imposició d'una organització territorial forana com va ser l'organització provincial, amb clara inspiració francesa, però poc jurídica, diguem-ne, seguint la nostra pròpia tradició institucional del país.

Salto fins a la Mancomunitat, primer intent seriós de tornar-nos lliurement a governar, 200 anys després, però que des d'una perspectiva institucional neix també feble. La Mancomunitat no és res més que la unió, la federació voluntària de quatre diputacions. Però el marc jurídic que l'empara és un decret, no és ni una llei. L'Estat no fa ni una llei per possibilitar jurídicament que es creïn mancomunitats; és senzillament un decret, després d'uns vaivens i unes discussions de primer ordre en el marc de l'Estat. Fixeu-vos en la feblesa: un altre decret del ministre de torn podia fer desaparèixer aquesta Mancomunitat. Quan la varen fer desaparèixer fou amb una llei, amb l'Estatuto provincial, però de fet un simple decret del ministre de torn la podia fer desaparèixer. El gran avantatge que jo dono a la qüestió de la Mancomunitat, és que fins i tot, en la mesura que era una unió voluntària, una diputació se'n podia apartar; d'aquí la grandesa del projecte: l'anar tots a una i que ningú se'n sentís exclòs, arreu del país. Però la feblesa era gran.

La divisió comarcal a la qual ara es feia referència: en la Segona República, la que sempre s'anomena d'en Pau Vila, però que déu-n'hi-do la influència que hi va exercir Antoni Rovira i Virgili també, des d'una perspectiva més política, fins i tot en Josep Iglésias, etc. Però fixeu-vos: aquesta divisió també neix jurídicament molt feble. Després de temps de discussió, de voltar pel territori, d'escoltar, d'opinar, de fer projectes, segons projectes, les vegueries, les comarques... Jurídicament neix feble, s'acaba aprovant també –ara fa 80 anys– amb un decret. Tampoc no hi ha ni una llei al Parlament. De fet, fins i tot la llei que en aquells moments es tramita al Parlament, la coneguda com a Llei municipal republicana, s'acaba aprovant també fragmentadament, segmentadament; té

diverses discussions, no hi ha una llei omnicomprendiva, gairebé s'aprovà com si fos un codi amb capítols i llibres. Però la divisió comarcal neix el 1936 –per cert, encetat ja el conflicte bèl·lic– amb un decret, ni amb una llei. Fins i tot els juristes de l'època –aquí sí que hi ha textos de Rovira Virgili i d'altres– qüestionen: pot un decret establir normativament un mapa territorial per al país? Fins i tot neix també feble des d'aquesta perspectiva jurídica, perquè fixeu-vos que després tampoc té, més enllà del mapa, ni una concreció institucional. Es creen les comarques, es crea l'estructura territorial comarcal, no així els consells comarcals, l'estructura jurídica. Per tant, partim també d'una certa feblesa des d'aquesta perspectiva.

En el moment del restabliment de l'autogovern, la Generalitat també parteix d'una feblesa de primera hora però també d'una qüestió complexa: és que la Generalitat es restableix jurídicament a partir dels antecedents que hi havia amb la Generalitat republicana, però funcionalment a partir de la Diputació de Barcelona. Per tant, tampoc neix la Generalitat i després tota una estructura de funcionaris, amb un pressupost, etc. Això serà en una segona fase, però en la primera, el president Tarradellas, quan torna a Catalunya, torna amb el càrrec de president de la Generalitat, però sobretot i el que li dóna assentament és la Diputació de Barcelona, de la qual, alhora, en serà també president. Per tant, quan un pensa: es podia l'any 1977 suprimir la Diputació i les diputacions i fer-ho preconstitucionalment... Doncs probablement es podien fer moltes coses, però no oblidem tampoc que el pressupost, el personal, etc., de la Generalitat es bastia des de la Diputació de Barcelona.

Quan després, amb la Constitució i amb l'Estatut del 1979, s'intenta superar aquesta divisió i perspectiva eminentment provincial, i es vol crear una organització, llavors sobre la base de les comarques, es topa amb una altra restricció jurídica: la del mateix Tribunal Constitucional (TC). És a partir de la Llei 6/80, dita de transferència urgent i plena de les competències de les diputacions a la Generalitat, que hi ha el primer recurs d'inconstitucionalitat en aquesta matèria. I el TC, que llavors era ràpid –bé, ara hi ha casos en què és ultraràpid; no en tots, només en alguns–, sis o set mesos després acaba dictant la primera sentència: la Sentència 32/1981, del juliol del 1981. Aquesta sentència el que diu bàsicament –i m'agradaria que només ens quedéssim amb aquesta idea– és que les diputacions han de perviure i, per tant, no hi pot haver aquesta transferència urgent i plena de les diputacions a la Generalitat, perquè formen part d'allò que es diu “la garantia institucional”. És a dir, estan garantides institucionalment perquè la Constitució les reconeix. Bé, aquesta teoria podria ser més o menys discutible –fins i tot ja en l'època ho era–; senzillament l'esmento com a referència i faig ara un salt (tot i que no tant, perquè després hi tornaré), perquè l'any 2010, amb la sentència de l'Estatut del 2006, una de les justificacions que es fa per dir que la vegueria no pot substituir la província és que: “com ja vàrem recordar l'any 81, 30 anys abans, la garantia de la teoria institucional...” Per tant, des de la perspectiva jurisprudencial l'evolució en la matèria tampoc és tanta.

Per tant, aquesta és també una de les restriccions o dificultats inicials amb què neixen els consells comarcals. Els consells comarcals han de néixer des d'una perspectiva de territorialització del nostre país, des d'una perspectiva molt institucional, molt jurídica, molt econòmica i política, però topen amb una altra realitat jurídica: que les diputacions hi són i no es poden suprimir; després veurem que en bona part dels casos tampoc fins i tot modificar, tampoc fins i tot tocar-ne els límits. Per tant, quan ara, des d'aquesta perspectiva es pot parlar –i ara ho fem també del Penedès–, no oblidem que en el marc jurídic de les coses actuals, per poder crear una província diferent, una vegueria diferent, no es pot fer si no es tramita una llei orgànica a les Corts Generals –poca broma! va dir aquell– per, a través d'una llei, modificar els límits de les diputacions provincials; per tant, una altra restricció jurídica sobre la taula.

Quan es creen aquests consells comarcals neixen amb una feblesa que arrossegueu al llarg de la seva història, que és, primer, no haver-hi un ventall competencial clarament definit. Senzillament el ventall competencial és: “les diputacions es dediquen a l'assistència i la cooperació”, bàsicament, i els consells comarcals també “es dediquen a l'assistència i la cooperació”; per tant, aquí hi ha una primera dualitat una mica complexa de gestionar. I després es diu que tindran també funcions i competències referents a qüestions sectorials que la mateixa legislació els delegui –el cas típic que podríem trobar en serveis socials, medi ambient...– o aquelles que els ajuntaments els acabin delegant perquè les exercixin. Per tant, des d'aquesta perspectiva, al llarg de tota aquesta evolució institucional, entre diputacions provincials i consells comarcals no ha deixat d'haver-hi, en alguns casos, un cert paral·lelisme entre les funcions que exercien les unes i les altres, que algunes vegades tenien punts de connexió.

Per tant, el tercer element de referència és com es finançaven les unes i com es finançaven els altres. Això és el que explica també el distanciament entre el finançament de la diputació provincial –per cert, finançament garantit a través dels pressupostos generals de l'Estat– i el finançament dels consells comarcals, que bàsicament ve garantit a través dels pressupostos de la Generalitat. Per tant, ja veieu la dicotomia i la desigualtat d'encaix que això té.

Vaig avançant. No entraré en l'informe de l'any 2000 –conegut com l'informe Roca– perquè ja s'ha referenciat, però sí que, per enllaçar l'explicació que vull fer, parteixo bàsicament, des de la perspectiva jurídica, de l'Estatut del 2006. L'Estatut del 2006 crec que preveu quatre o cinc regulacions que són clau per resoldre tots aquests atzucacs històrics, des de la perspectiva jurídica. Ja sé que avui parlar de l'Estatut resulta molt llunyà, però encara tenim preceptes que són molt bàsics i crec que fins i tot serien molt utilitzables per anar avançant. El primer aspecte rellevant és a l'article 2, que parla de la interiorització del règim local. Què significa la *interiorització*? Diu el punt 2.3 que els municipis i les vegueries també formen part del sistema institucional de la Generalitat. La Generalitat no és el Molt Honorable President, no és el Govern: la Generalitat és el sistema institucional en què s'organitza Catalunya. Per tant, és el presi-

dent, és el Govern, és el Parlament, són les institucions del mateix autogovern (el Síndic, el Consell de Garanties Estatutàries...), però també és el món local. Alguns fins i tot deien: “això és com una certa intromissió, ara la Generalitat ens tutelarà...”. No, des d’una perspectiva jurídica això és molt important, perquè el que significa és que si formes part d’aquell sistema institucional, qui reguli aquell sistema institucional és qui té la competència per poder-ho fer. I això, al llarg de la història, xocava radicalment amb un criteri jurisprudencial, que des de l’any 82 havia dit el TC que feia referència al caràcter *bifronte*. El caràcter bifront vol dir que dues realitats polítiques, l’Estat i la comunitat autònoma, tenien competència per legislar en la matèria local. Per tant, entràvem en allò de *les bases i el desenvolupament*: que si les bases eren molt àmplies, i tota una llei te la deixaven bàsica, difícilment tenies encaix –com a Catalunya– per poder-la desenvolupar. Això que sembla molt llunyà, no ho és tant: la LRSAL (Llei de Racionalització i Sosteniment de l’Administració Local) del 2013 és una llei de caràcter bàsic; per tant, quin marc deixava a Catalunya per desenvolupar? Si partíem jurídicament de la interiorització volia dir que el Parlament de Catalunya, en el marc del seu sistema institucional, tenia un camí i un recorregut molt més ampli.

Segon aspecte rellevant. També l’article 5 de l’Estatut es refereix als drets històrics i acabava dient que Catalunya al llarg de la història ha tingut una singularitat pròpia, amb la seva història, amb els seus símbols, amb el dret civil català i, molt de passada, acaba parlant també de l’organització territorial.

L’article 83 del mateix Estatut determina quins són aquells ens jurídicament bàsics. Els ens locals bàsics en què s’organitza Catalunya són els municipis i les vegueries. Només aquests dos. Aquests són els únics ens locals bàsics. Vol dir que han d’existir, han de ser en els mapes, en la realitat, sí o sí. Hi ha un apartat segon, que diu: “en tot cas, l’àmbit supramunicipal és també configurat per les comarques”. Però ja no és un ens bàsic, diu “en tot cas”. Això és el que ha portat a dir a la doctrina, als treballs que s’hi han aportat, que la seva existència ja no és preceptiva a tot arreu: és preceptiva, però no a tot arreu. En canvi, els municipis i les vegueries, en la mesura que són bàsics, han de ser preceptius i d’existència d’arreu del país.

Per tant, quan es planteja aquella possibilitat de si es pot suprimir el Consell Comarcal del Barcelonès, diríem que estatuàriament es podria fer sobre la base d’aquesta regulació. I per què això és així? Perquè en el fons anem arrossegant aquesta feblesa jurídica. Uns partits polítics volien els consells comarcals, els altres no els volien, i en la darrera fase de tramitació de l’Estatut, i entenc que en el marc d’allò que s’anomenava les discussions i les negociacions als passadissos del Parlament, acaben trobant aquesta regulació, que en el fons, a l’hora de la pràctica, ens fa pensar: hi és, no hi és, o amb quina forma hi és però deixa de ser-hi. De fet, un debat avui molt viu també.

L’article 91.3 és l’article clau per definir un nou mapa, com ara hem vist. Diu una cosa que en certa manera entronca amb la nostra història: els consells de

vegueria substitueixen les diputacions provincials. Jurídicament aquí l'Estatut era molt curós, perquè feia dues prerreserves. La primera: no diu que les vegueries substitueixen les províncies. No parla de l'ens, parla de l'òrgan jurídicopolític, parla del consell de vegueria i de la diputació. La primera interpretació d'això podia derivar del que diu la Constitució espanyola: "las provincias estaran regidas por las Diputaciones Provinciales u otras corporacions equivalentes". És que, de fet, en els treballs previs de la Constitució, en els esborranys, quan es redactava a finals del 1977 i al llarg del 1978, ja es preveia que hi hauria un règim molt flexible de les diputacions. Va ser en els redactats finals, i va ser en una determinada lectura del TC, que es va petrificar en la línia que hem conegut. Però que la província havia de ser bàsica i estructural a tot arreu... va haver-hi moments en què la qüestió era més flexible. Fixeu-vos en el règim foral basc, en els uniprovincials, en els *cabildos insulares*. És en la redacció final d'aquesta Constitució on la interpretació ja es comença a tancar, i sobretot es tanca a partir de les sentències del TC. Per tant, la primera idea curiosa era no substituir la província per la vegueria, sinó el seu òrgan jurídicoadministratiu: el consell de vegueria per la diputació provincial. Per tant, aquesta primera referència era bàsica.

Finalment hi ha dos blocs de preceptes que m'interessa citar amb aquest concepte, que són el 151 i el 160, els quals fan referència al règim jurídic. Diu: "Catalunya té competència exclusiva en matèria d'organització territorial i en matèria de règim jurídic". Per tant, Catalunya en aquestes matèries –i en algunes fins i tot detallava submatèries– té competència exclusiva.

Últim bloc; no es pot entendre si no l'anàlitzem també des de la perspectiva del finançament. Articles 217 a 221: Catalunya té competència per redactar, elaborar, disposar d'una nova llei de finances locals –més enllà que diu que s'aprovarà per una majoria amplíssima.

Aquest era el bloc de preceptes per crear un nou model d'organització territorial el 2006. El 2016, després de deu anys, encara no hem desenvolupat res de tot això. Encara estem en el mateix punt. Ja sé que algú em pot dir "escolta, però és que el 2010 hi va haver una sentència del TC". Certament, però això no val com a excusa, abans hi havia hagut quatre anys, i després sis. Anem a analitzar què va dir la sentència del TC. Respecte a l'article 2 (la interiorització): caràcter bifront, com ja vam dir l'any 82. Per tant, el TC va impedir la teoria de la interiorització del govern local; tornava a la teoria clàssica del caràcter bifront. Drets històrics: cap problema que Catalunya tingui una estructura basada en els seus drets històrics...; ara bé, això és només enunciatiu, això no té un caràcter eminentment jurídic. El que ve a dir és: no confongueu aquests drets històrics amb els drets històrics de la Constitució, que només reconeix aquests drets per als règims forals. Per tant, no confongueu una cosa amb l'altra.

Article 83 i 90; hi fa una regulació d'un cert conjunt. La manera en què ho diu no deixa de ser fins i tot provocativa. Què és la vegueria?, acaba dient: "es el enésimo intento en Cataluña" d'anar superant el tema de les diputacions

provincials. I ens diu que la vegueria, com a molt, és un nou ens a Catalunya o un canvi de nom de les diputacions a Catalunya, però en cap cas és una substitució d'una per l'altra. Podem admetre, si jurídicament confrontem Estatut i Constitució, la primera interpretació, que és que hi hagi un canvi de nom; el que no podem admetre és que sigui un nou ens a Catalunya –això s'havia dit també per anar inventant, aquest debat. No pot ser un nou ens perquè llavors seria antiestatutari, perquè el mateix Estatut ens diu que un substitueix l'altre. Per tant, l'Estatut no preveu que hi hagi un ens més amb el nom de vegueria: un substitueix l'altre. Així doncs, ens quedem amb la teoria de l'autolimitació, en el fet que només podem canviar-ne el nom.

Règim jurídic: i per mi això és el més greu del que fa el TC a l'Estatut. Pel que fa al règim jurídic, fa una interpretació molt restrictiva, perquè canvia el criteri jurisprudencial que durant 30 anys havia mantingut el TC. S'havia dit, i aquesta era una construcció jurisprudencial i constitucional rellevant, que els estatuts d'autonomia el que feien era completar la Constitució, i aquesta suma de Constitució i Estatut tenia el nom de “bloc de la constitucionalitat”. L'Estatut no és una llei més, és una superlleï orgànica, amb una regulació específica a la mateixa Constitució Espanyola, però és una superlleï orgànica. Fixeu-vos que fins i tot la seva aprovació final està sotmesa a una consulta a la ciutadania, amb un referèndum. Doncs bé, aquí el TC ens diu que quan l'Estatut parla de les competències exclusives de la Generalitat ho fa d'una forma impròpia. Impròpia, ara en clau local només, vol dir que no pot contravenir allò que jurídicament l'article 149.1.18 de la Constitució havia dit, que l'Estat té competència exclusiva en les bases del règim local. I aquí trenca aquesta evolució, perquè durant 30 anys havia mantingut una interpretació diferent. No només durant 30 anys, és que en l'anterior estatut que havia enjudiciat, referent a la Comunitat Valenciana, de l'any 2007, en el qual aquests preceptes són gairebé mimètics, el TC diu que l'Estatut complementa la Constitució i, per tant, és el bloc de la constitucionalitat. És amb l'Estatut de Catalunya on trenca radicalment aquesta construcció.

I finalment respecte al finançament. És més senzill, aquí: del finançament –que algú diria que és precisament d'allò que parlem– el TC diu: com ja vam dir amb una sentència de l'any 89, la competència en finançament és exclusiva de l'Estat. Per tant, aquí s'acaba el debat.

Això és el que portava a dir que l'Estatut quedava automàticament, pel que fa als governs locals –i en altres qüestions que no hi entrarem perquè no toquen– mutilat. Algú havia dit: ha quedat escapçat, ja no podem fer-hi res, ja no hi ha marge. I aquí nosaltres ens vàrem quedar –jo crec que com a país això ens passa alguna que altra vegada– una mica immersos en: “i ara què?”. L'Estatut és del 2006 i la sentència és del 28 de juny del 2010: durant aquests quatre anys no va sortir una regulació clara i precisa dels governs locals catalans. Van sortir la llei de l'Àrea Metropolitana de Barcelona –per cert aprovada quan ja es coneixia el veredict del TC– i una segona llei parcial, que és la de

les vegueries. Fixeu-vos que la Llei 30/2010 de vegueries –datada el 3 d'agost– s'aprova un parell de mesos després del veredict del TC. Per tant, no deixa de ser d'una construcció estranya: saps el que diu el veredict, però tu aproves la llei. Algú deia: el naixement serà molt confús. De fet deia que els consells de vegueries es constituïrien amb les següents eleccions municipals, que eren 7 o 8 mesos després. I el primer que es fa amb posterioritat és aprovar una nova llei (la Llei 4/2011), que suspèn el règim de les vegueries fins que no hi hagin les modificacions estatals oportunes. I som aquí.

I a partir de llavors, què hem fet? Doncs a partir de llavors gairebé hem fet el que hem pogut. Les diputacions –que les havíem de suprimir durant 200 anys i que no ens agraden, i les vegueries i les comarques, etc...– el que han fet aquests darrers anys és bàsicament aguantar, fer subsistir les principals polítiques públiques d'aquest país. Per tant, en termes fins i tot del catalanisme, si voleu és una contradicció: les diputacions que hem de substituir ara ens agraden perquè paguen les llars d'infants, les ajudes bàsiques, etc. No deixa de ser una certa contradicció. Per mi no ho és tant: és una mica allò del període de la Mancomunitat de Prat de la Riba, que amb les eines que tens gestiona tan bé com sàpigues i intenta canviar la teva pròpia realitat. No tot ho has de portar a l'àmbit més polític. I aquesta és una mica la conclusió final del que jo volia dir. Nosaltres hem parlat sovint d'aquesta organització territorial i jo crec que moltes vegades des d'una perspectiva més política que no des d'una perspectiva pluridisciplinària. I amb pluridisciplinària vull dir també política, però també vull dir geogràfica, vull dir econòmica, jurídica, social, etc.

Si només ho portem a la política ens trobem coses que sovint no ens acaben d'ajudar a avançar. Si mirem els programes polítics de les diferents formacions que es presenten a les eleccions, jo diria que fins abans de les últimes estatals, la gran majoria dels programes polítics eren lineals: “reforçarem els governs locals”, “farem una llei de finances locals”. Això gairebé ho deia tothom. A partir de les eleccions estatals darreres ha entrat alguna cosa més en joc: “suprimirem les diputacions”. Fixeu-vos que durant una part dels darrers debats d'investidura a la presidència del govern de l'Estat hi havia formacions polítiques emergents a l'Estat que ho posaven com a condició *sine qua non* per arribar a acords. “Suprimirem les diputacions provincials”, però ningú analitza què és el que significa, què suposa, com es fa això d'avui per demà... Alguns fins i tot deien: “suprimirem els municipis de menys de 5.000 h.”, “suprimirem els consells comarcals”. Sembla que estem fent la política dels 140 caràcters, la política del *tuit*. Però no hi ha un debat darrere, de fons. I no només allà, també aquí. Avui els consells comarcals tenen dificultats importants amb el finançament, però el Parlament de Catalunya continua creant consells comarcals: ha creat el del Moianès, i ara es discuteix el del Lluçanès; i jo no dic ni que sigui bo ni que sigui dolent: senzillament descriu la realitat. Tenim una llei des del 2010-11 aparcada, que no sabem o no podem desenvolupar, que és la de les vegueries, però en paral·lel hem creat una nova vegueria, la del Penedès. La pregunta és,

i l'endemà què? Quina és la realitat immediata d'això? Si voleu també puc parlar dels municipis: hem dit que tenim una planta de 948 municipis, dels quals gairebé 500 no arriben a mil habitants. Jo sóc un ferm defensor de no agrupar forçosament petits municipis, sinó de mantenir aquesta realitat viva dels municipis petits (sobre una base demogràfica, no pas territorial), però probablement hauríem d'analitzar si n'hem d'anar creant més. De les últimes lleis que ha aprovat en la matèria el Parlament de Catalunya és crear un nou municipi: Medinyà, amb menys de 1.000 habitants. Hi insisteixo: no ho qüestiono, només ho constato.

Això és el que em porta a pensar, i amb això acabo, que estem davant d'un nou temps, en què les coses ja no poden anar amb "si aconseguim posar d'acord no sé quants i el Parlament ens ho aprova, doncs fantàstic", sinó que hem de pensar que tot això després s'ha de gestionar. Que tot això té una altra vinculació, que és la realitat d'allò fàctic: que és el que ens trobarem?, i com ho gestionarem? i com ho farem? I que, per tant, hem de rumiar-hi una mica més. I hom troba, sovint, que hi ha debats que hi són d'una forma permanent, sobre la taula: com serà la hisenda catalana?, i les pensions? i l'exèrcit? Hi haurà exèrcit o no n'hi haurà en el futur? I en canvi, una qüestió troncal, una qüestió bàsica, com és l'organització territorial, costa trobar fòrums com el d'avui o com tants d'altres, que la posin sobre la taula. No hi ha d'haver uns elements que pesin sobre uns altres. S'han de crear noves comarques? Doncs potser és la solució. S'han de crear noves vegueries? Doncs potser és molt encertat. Però el que no podem és no saber si en el futur ens organitzarem en consells comarcals i/o en vegueries, i en paral·lel anar-ne creant, tant d'uns com de les altres. Probablement, el que hem de fer és un debat serè i constructiu de veure cap on anem, i a partir de cap on anem, amb gradualitat, amb serenor i amb consens –com deia també el professor Oliveras– anar construint un full de ruta.

Jo crec, i acabo, que en un futur imminent passaran tres coses diverses –i no endevino res:

- Ens quedarem com estem, i estic parlant ara en termes polítics, i per tant per mi és pitjor del que estàvem.
- Segon escenari. L'Estat espanyol acabarà sent plurinacional –tampoc sé com es concreta– i reconeixerà règims singulars, i Catalunya podrà ser una singularitat en aquest marc.
- O tercer escenari: Catalunya esdevindrà un estat nou a Europa.

Davant d'aquests tres escenaris –i algun dels tres passarà– hem fet un debat serè, rigorós, jurídic, geogràfic, econòmic, social sobre quants municipis tindrem?, sobre si la planta d'avui és viable? Hem fet un debat sobre si ens organitzarem en consells comarcals o en consells de vegueries, si hi haurà àrees metropolitanes...? Hem fet un debat de com es finançarà tot això? Perquè podem crear noves vegueries, però si el finançament continua depenent de l'Estat, com gesti-

onarem els sentiments dels ciutadans del territori i les seves noves expectatives? La Diputació que rep més finançament de l'Estat espanyol és la de Barcelona, perquè té 5,5 milions de ciutadans en el seu àmbit territorial. Si una part d'aquest territori s'aparta d'aquests 5,5, doncs alguna conseqüència financera deu tenir això. Si les diputacions en el futur s'han de dedicar als municipis de menys de 20.000 habitants, com algú diu, però rebem finançament per als 5,5 milions totals i només ens dediquem als de menys de 20.000, algunes conseqüències tindrà això en el finançament. S'ha analitzat prou?

Per tant, ¿hem fet des de les tres perspectives –la geogràfica territorial, la del règim jurídic i la del finançament– el debat necessari sobre com això s'ha d'articular? Hem decidit com es gestionarà en el futur l'ensenyament i la sanitat? O encara estarem en aquell debat que les llars d'infants corresponen a una administració però les paga una altra, però no sabem com les cobrem des dels ajuntaments; o el transport escolar no obligatori, que toca a un però la transferència la fa l'altre. I clar, tot això ja no és que faci un any o dos, és que ja anem cap al sisè o setè any instal·lats en això. Per tant, jo crec que un debat d'aquestes característiques és necessari. Sobretot perquè hi ha moltes coses, jo diria moltes més de les que ens pensem, que no depenen necessàriament de si ens quedem com estem, de si tenim un règim singular o de si som un estat independent. Moltes ja depenen avui de nosaltres.

Mireu, hi ha municipis –i en aquesta comarca podríem trobar-ne alguns– on encara hi ha dificultats per la gestió de l'aigua de boca (això m'ho trobo en la realitat del territori que trepitjo cada dia). Això no depèn de si serem o no independents. Això depèn de sumar-hi les forces i els pressupostos –alguns més que altres, tots els que puguem– i intentar abordar-ho. I no ho abordarem d'avui per demà; necessitem perspectiva. No s'hi val allò, de: “els de la Diputació són els bons perquè paguen, els de la Generalitat els dolents perquè no paguen”. Escolteu, en el país hi som tots i, per tant, entre tots, això hem de tirar-ho endavant.

Segona realitat: hi ha municipis –els podríem situar aquí també, en el vostre territori, si voleu– també per exemple en el Berguedà, on encara és difícil trobar una carretera que uneixi amb condicions de qualitat determinats municipis. Jo sempre dic: hi ha alguns municipis que quan neva dos dies seguits queden aïllats i incomunicats. Ho he vist, no ho he llegit a cap llibre, i m'ho han explicat els mateixos gestors del territori. Hem fet ja la visió de la xarxa de les carreteres del país? Si voleu, fins i tot dels trens interns. És normal que tinguéssim un millor sistema de transport entre municipis a finals del segle XIX que avui? I això, ja sé que bona part de la construcció de les línies requereixen molt finançament, etc. Però la planificació, la realitat, això avui no ho podem fer?

A Catalunya falten més de 500 habilitats: funcionaris, secretaris, interventors. Els alcaldes ens diuen: “el meu problema és el secretari”, “el meu problema és l'interventor”, en falten cinc-cents. Sabeu quants en faltaven l'any 1977?: cinc-cents. Això no depèn també del nostre esforç col·lectiu? Anem a abordar aquests problemes.

I les telecomunicacions a bona part del país? El resultat de tot això el podem veure en l'evolució al mapa territorial del fort despoblament d'aquests territoris centrals cap a l'eix mediterrani.

Per tant, i ara sí que acabo, jo crec que des de la perspectiva de l'organització –ara diguem-ne de la realitat del dia a dia, jurídica– el que és necessari, el que és urgent és que detectem quines són les necessitats reals. I una vegada tinguem, des d'aquesta perspectiva jurídica, detectades les necessitats reals, entre tots, i entre tots els governs locals i també amb el Govern nacional, el que hem de fer és, progressivament, anar superant aquestes mancances, d'una manera gradual. Amb això anirem avançant. Amb això anirem construint, perquè el país i el futur es construeix cada dia. No ens pensem que a partir d'un dia tindrem un decret, tindrem un DOGC i tot estarà fet. Probablement llavors tot estarà per fer, però el més bàsic ho tindrem executat, planificat o serà de concreció immediata. Com res fa preveure que tot vagi ràpid, el que sí que cal és gestionar, i amb urgència, la realitat, el dia a dia. I una cosa no és incompatible amb l'altra.

Gràcies.



